

Staatssecretaris van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Mevrouw T. van Ark
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Bezoekadres
Landelijke Cliëntenraad
Bezuidenhoutseweg 60
2594 AW Den Haag

070 34 99 790
info@lcr-suwi.nl
www.landelijkecliëntenraad.nl

Den Haag, 19 december 2018

Betreft: Cliëntentoets Wajong
Referentie: LCR/18-0093/PvL/ER/GvdM

Geachte mevrouw Van Ark,

U heeft de Landelijke Cliëntenraad gevraagd om de cliëntentoets uit te voeren bij de voorstellen voor wijziging van de Wajong. Wij geven graag gehoor aan dit verzoek.

De Landelijke Cliëntenraad (LCR) constateert dat de voorstellen een aantal verbeteringen bieden. Deze betreffen het verdwijnen van de studieregeling en een verbetering van de terugvalmogelijkheden naar de Wajong. Bij deze voorstellen heeft de LCR nog wel een paar vragen.

Werken met wisselende inkomsten per maand wordt er niet makkelijker op. De voorgestelde wetwijziging laat het onderscheid bestaan in de financiële positie van werkende jonggehandicapten in de Participatiewet en in de Wajong. De LCR vindt dat dit anders kan en doet U daar een voorstel voor.

Projectplan Uitvoeringstoets Wajong

Het wetsvoorstel beoogt instrumenten te bieden om Wajongers met mogelijkheden tot arbeidsparticipatie te activeren en te versterken. Doel van uw wetsvoorstel tot vereenvoudiging Wajong is om de belemmeringen om te (gaan) participeren weg te nemen. De beoogde datum voor inwerkingtreding is 1 januari 2020. Naast de Landelijke Cliëntenraad is ook aan UWV-klantexpertise gevraagd om het 'doen vermogen' te toetsen.

Beoordelingskader Landelijke Cliëntenraad

De Landelijke Cliëntenraad beoordeelt de voorgenomen aanpassingen in de Wajong daarom op twee belangrijke hoofdoelen:

- 1. Neemt de voorgestelde wetgeving de belemmeringen weg om te gaan participeren?**
- 2. Draagt de wetgeving bij tot de beleidsdoelstelling "Werk moet lonen" zoals gesteld in het breed offensief.**

De WRR heeft in haar publicatie '*Weten is nog geen doen*' aandacht gevraagd voor de capaciteiten en vaardigheden die nodig zijn om regels van de overheid te volgen. In de studie wordt bovendien gesteld dat deze vaardigheden als gevolg van stress en mentale belasting verder onder druk staan. Wij nemen dit perspectief mee bij de uitvoering van onze toets.

De Wajong is een inkomensvoorziening die mensen met een beperking moet vrijwaren van armoede en de mogelijkheid om via werk stappen te zetten naar economische zelfstandigheid. Dit stelt mensen met een beperking in staat om naar vermogen (weer) volwaardig mee te doen in de maatschappij. Hiervoor is het van belang dat mensen mee kunnen doen op de voor hen meest passende plek en dat ontwikkeling wordt gestimuleerd. Met het project '*Simpel Switchen in de participatieketen*' wil de overheid hier invulling aan geven. De voorgestelde wijzigingen in de Wajong moeten aan bovengenoemde doelstellingen en ambities mede invulling geven. Ook deze ambities worden door de LCR bij de toets betrokken.

Uitvoering van de cliëntentoets

De wijziging van de Wajong raakt mensen die nu al een uitkering of voorzieningen via de verschillende Wajongwetten hebben. Het wetsvoorstel tot vereenvoudiging van de Wajong heeft tot doel de complexiteit van de uitvoering te verminderen door de drie verschillende regelingen te harmoniseren (oude en nieuwe Wajong, werkregeling en voortgezette werkregeling). Daarnaast wordt beoogd de werking van de wet op een aantal onderdelen te verbeteren. Omdat het een heel diverse groep betreft heeft de Landelijke Cliëntenraad de volgende stappen gezet:

1. De LCR heeft groepen gedefinieerd op wie de verschillende beleidsinstrumenten betrekking hebben.
2. Er is een stroomschema (figuur 1) ontworpen zodat cliënten snel hun situatie kunnen beoordelen en het voor beleidsmakers inzichtelijk wordt welke effecten de maatregelen hebben.
3. De LCR heeft verschillende Wajongers gevonden en gevraagd om hun ervaringen te willen delen. Om zo vanuit het perspectief en de ervaring van de cliënt zicht te krijgen op mogelijke gevolgen van de verschillende voorgestelde vereenvoudigingen.
4. De LCR heeft de voorgestelde wijziging voorgelegd aan een commissie uit de Raad.

De opzet van de beoordeling is gedeeld met het UWV.

Bevindingen van de toets hebben betrekking op:

- 1. Het kennen van rechten en voorlichting.**
- 2. Afschaffen studieregeling en afschaffen uitsluitingsgrond studeren in de Wajong.**
- 3. Harmonisering van de regelingen om het loon van mensen die met loondispensatie werken aan te vullen.**
- 4. Regels voor het eindigen van de uitkering in oude en nieuwe Wajong worden gelijk, herleven recht wordt versoepeld(garantieregeling).**
- 5. Switchen in de keten.**

1 Het kennen van rechten en voorlichting

Ten behoeve van de beoordeling heeft de LCR de integrale tekst voorgelegd aan een groep Wajongers en aan de leden van de Raad. Beide groepen vonden de tekst ontoegankelijk en weinig transparant.

De gevolgen van de wetswijziging zijn voor een individuele cliënt niet uit te rekenen en niet goed te beoordelen.

'Het is en blijft een ingewikkelde wet. Er moet dan ook goede voorlichting komen voor de mensen die het betreft. Deze moet niet worden verzorgd door het UWV. Het UWV geeft geen voorlichting over dingen die geld kosten' (Louis, een Wajonger die meedeed aan de cliëntentoets).

Uit het groepsgesprek met Wajongers bleek dat er veel verwarring is over de regelgeving en de wijze waarop deze door het UWV wordt uitgevoerd. Een goed voorbeeld vormt de ervaring van Claudia.

'Vorig jaar september kreeg ik salaris +een nabetaling.

Daarna kreeg ik een brief van het UWV dat ik teveel had verdiend en dat ik ruim € 300,- terug moest betalen. Hoe kan dit? Bij navraag bleek dat ik enkele euro's bruto te veel had verdiend. Hierdoor kwam ik in een lagere arbeidsongeschiktheidsklasse van de oWajong terecht kwam. In plaats van een uitkering van 70% kreeg ik een uitkering van 50,75% van de grondslag. Ik heb in september netto € 199,- euro ontvangen en moest toen ruim € 300,- euro terugbetalen. Dit voelde zo onrechtvaardig.

De oorzaak van de vordering van het UWV kwam door de nabetaling die ik bij mijn salaris in september kreeg. Dit was de betaling van een loonsverhoging van de cao-aanpassing die in januari was ingegaan en in september met terugwerkende kracht tot en met januari werd uitbetaald. Net zoals bij alle andere werknemers.

Salarisverhoging

Door de loonsverhoging en de nabetaling moest Claudia een flink bedrag aan het UWV terugbetalen. Na haar loonsverhoging kwam zij in een andere arbeidsongeschiktheidsklasse die voor haar totale inkomen ongunstig uitpakte. Daarom heeft Claudia gevraagd om salarisverlaging zodat ze er niet op achteruit gaat.

Het probleem van Claudia wordt niet opgelost door het verdwijnen van de 'zaagtand' in de oWajong. Haar loon zonder de loonsverhoging levert zonder 'zaagtand' op basis van de voorgestelde inkomensondersteuning een veel lager inkomen op dan in de oWajong met 'zaagtand' omdat haar inkomen onder 20% WML ligt. Dat betekent in de oWajong dat zij haar hele Wajong uitkering mag behouden. In de voorgestelde regeling wordt haar inkomen slechts aangevuld tot 70% van de grondslag.

Goede informatie vereist

Na haar loonsverhoging zou Claudia er wel op vooruit zijn gegaan (in plaats van achteruit) als zij er door het UWV op was gewezen dat een overstap naar de nWajong financieel aantrekkelijk is. Immers, bij een overstap naar de nWajong komt Claudia terecht in de voortgezette werkregeling en dan wordt haar inkomen, dat door de loonsverhoging hoger is dan 20% van het WML, aangevuld tot het WML.

Op grond van de huidige voorstellen voor de berekening van de aanvulling uit de Wajong-uitkering gaat Claudia er fors op achteruit ten opzichte van de voortgezette werkregeling in de nWajong. Maar ook t.o.v. van haar situatie in de oWajong, omdat zij door het niet accepteren van de loonsverhoging minder dan 20% WML verdient en haar volledige oWajong-uitkering mag behouden.

Het is opmerkelijk dat niemand bij het UWV op het idee is gekomen om de mogelijkheid en aantrekkelijkheid van de overstap naar nWajong met Claudia te bespreken. Waardoor een absurde verrekening had kunnen worden voorkomen en de loonsverhoging van Claudia wel had geloond.

Door de vele wijzigingen zien de uitkeringsgerechtigden en soms ook de uitvoerende ambtenaren door de bomen het bos niet meer. Bij cliënten leeft sterk het idee dat er weinig goeds is te verwachten van het UWV. Louis uit de klankbordgroep zei het zo: "Het UWV informeert je alleen over zaken die geen geld kosten". Cliënten gaan hierdoor liever in gesprek met een onafhankelijke adviserende partij. Cliënten hebben ondersteuning nodig om dit soort ingrijpende beslissingen te nemen. Helaas is de 'onafhankelijke cliëntondersteuning' niet in staat de hier gevraagde ondersteuning te bieden".

Dat er keuzemogelijkheden zijn door een overstap van oWajong naar nWajong en dat deze binnenkort weer verdwijnt en de nieuwe voorstellen die voor velen een verslechtering of potentiële verslechtering betekenen waarbij uitvoering over overgangsrechten wordt gediscussieerd dragen niet bij aan het concept van een betrouwbare overheid.

2 Afschaffen studieregeling en afschaffen uitsluitingsgrond studeren in de Wajong 2015

De Landelijke Cliëntenraad vindt het positief dat de studieregeling wordt afgeschaft en dat studeren met de Wajong 2015 weer mogelijk wordt. Maar het lost de problemen van schoolgaande en studerende Wajongers met een urenbeperking onvoldoende op.

Schoolgaande en studerende Wajongers met een urenbeperking lieten ons weten dat naar school gaan of studeren met een beperking een hoge studieschuld oplevert. Als gevolg van de handicap hebben velen een langere studieduur en dus hogere kosten. Het afschaffen van de studieregeling helpt om de kosten voor levensonderhoud te dekken. De schoolkosten, collegegeld en kosten voor materiaal waaronder boeken blijven aanzienlijk. Ook de langere studieduur resulteert in een hoge studieschuld.

De aflossing van de studieschuld drukt zwaar op het toekomstig inkomen. Een toekomstig inkomen dat voor mensen met een urenbeperking beperkt is. Op grond van de voorgestelde inkomensondersteuning zal voor de meesten het toekomstig inkomen uit arbeid onder het Wettelijk Minimumloon blijven.

Een studerende Wajonger verzucht: "Het ontvangen van een Wajonguitkering verplicht mij om via DUO te lenen. Bijverdienen levert niets extra's op want alle inkomsten uit werk worden met de Wajonguitkering verrekend. Dat geldt ook voor de stagevergoeding. Ik vind het onrechtvaardig dat mijn stagevergoeding wordt verrekend met de Wajonguitkering".

De LCR constateert dat ondanks het afschaffen van de studieregeling, de Wajong als inkomensvoorziening er niet voor zorgt dat jonggehandicapten worden gevrijwaard van armoede en dat zij volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij.

Daarmee komt de voorgestelde wijziging van de Wajong niet tegemoet aan de doelstelling dat belemmeringen om te gaan participeren worden weggenomen. We merken op dat studeren voor mensen met een beperking een risicovolle onderneming is met mogelijk grote financiële gevolgen. Het afschaffen van de studieregeling juichen wij toe maar als er niets aan de inkomensondersteuning van werkende Wajongers wordt gedaan is de studieschuld die wordt opgebouwd een zware last voor het toekomstig huishoudinkomen.

Studieregeling Wajong

 ☐ Wajonger Oud en nieuw	Studiefinanciering	bijverdienen bij studie? voorzieningen
☐ Wajong studieregeling 25% WML regeling nu ☐ Wajong uitkering 70% WML Indien wijziging wordt aangenomen 	☐ studiefinanciering ☐ studiefinanciering 	<20% WML vrij < 20%WML 50%
☐ traject naar werk	☐ diploma 	☐ geen diploma
	terugbetalen	terugbetalen/soms gift
Vraagpunten ? ☐ verrekening stagevergoeding? ☐ verrekening vakantiewerk? ☐ Hoogte studielening naar gerealiseerde verdien capaciteit		LCR clienttoets

Voorstellen ter verbetering

Wij stellen voor dat:

1. Bij scholieren en studenten die studeren met de Wajonguitkering de stagevergoeding niet wordt verrekend met de uitkering.
2. Bij schoolgaande of studerende Wajongers inkomsten uit (vakantie)werk met een maximum tot 50% WML niet worden verrekend met de uitkering.

3 Harmonisering regelingen om het loon van mensen die als gevolg van loondispensatie in deeltijd werken aan te vullen

Arbeidsmarktpositie van mensen met een beperking

Uit de UWV Monitor Arbeidsparticipatie 2018 (*Aan het werk zijn, komen en blijven van mensen met een arbeidsbeperking*, nog te verschijnen) blijkt dat de kansen op arbeidsparticipatie laag zijn. Van de totale groep Wajongers (245.800) heeft iets minder dan de helft arbeidsvermogen (47%, 115.200). Van de Wajongers met arbeidsvermogen werken er 56.300. Dat is iets minder dan de helft (48,9%). Deze groep groeit licht. Van deze groep verdient 29% het wettelijk minimumloon of meer. De conclusie is dat slechts een op de vier mensen met een Wajonguitkering werkt. Dat van de Wajongers met arbeidsvermogen 29% in staat is zich uit de uitkering te werken onder de huidige wetgeving.

Sociaal beleid in plaats van arbeidsmarktbeleid

Vanuit de realiteit dat het slechts weinigen lukt om meer te verdienen dan het wettelijk minimumloon (29%) moet er een reëel verwachtingspatroon worden gebruikt voor wat betreft de mogelijkheden en het financieel perspectief voor mensen met een beperking. Voor de meeste van hen is het arbeidsinkomen slechts een deel van het inkomen. Compensatie voor uren die niet gewerkt kunnen worden of voor een lagere loonwaarde zijn noodzakelijke elementen om arbeidsdeelname voor mensen met een beperking lonend te maken. Al eerder hebben wij opgemerkt dat werk voor mensen met een beperking onderwerp is van sociaal beleid en in mindere mate van arbeidsmarktbeleid (LCR/TK 18-0073/GM/ER brief 7 november).

Nieuwe formule voor het bepalen van de hoogte van de inkomensondersteuning

$$\text{Inkomensondersteuning} = (0,7 \times G) + (0,3 \times G \times \text{deeltijdfactor}) - I$$

Beloning van arbeid; een zaak tussen werkgevers en werknemers

In het wetsvoorstel wordt via een ingewikkelde formule in de relatie tussen werkgever en werknemer ingegrepen. Principieel zijn wij van mening dat het benutten en belonen van verdien capaciteit een zaak is tussen werkgever en werknemer. De formule voor de berekening van de voorziening komt erop neer dat werknemers met een lagere loonwaarde nooit meer kunnen verdienen dan maximaal WML en een groot deel van de werknemers met een urenbeperking nooit het WML zal kunnen verdienen. Van iedere vorm van extra inkomsten mag maximaal 30 procent worden gehouden. Juist in de periode van lastenverlaging voor alle werkenden vinden wij een marginaal belastingtarief van 70% niet van deze tijd voor mensen die, in de meeste gevallen, zelfs minder dan het wettelijk minimum verdienen. Daarnaast is het merkwaardig dat als werkgevers een bijdrage willen leveren aan het verbeteren van de financiële situatie van werknemers waarover zij tevreden zijn, dit hen nagenoeg onmogelijk wordt gemaakt. Mensen met een beperking worden zo onnodig arm gehouden. Dikwijls betekent dit een (nog) grotere afhankelijkheid van partner en/of familie en een aantasting van de zelfredzaamheid en een gelijkwaardige kans op participatie. Werk moet lonen is geen agendapunt van de overheid, maar van sociale partners. De overheid heeft volgens onze wetten een rol in het verlenen van bijstand voor diegene die niet zelf in hun eigen inkomen kunnen voorzien.

Onduidelijkheid leidt tot onvoorspelbaarheid van de liquiditeit en daarmee schulden

De gepresenteerde formule voor het berekenen van de aanvullende uitkering is voor onze groep beoordeelaars niet te begrijpen - onder hen een student notarieel recht. Dat betekent dat zij, op basis van de wettekst, niet in staat zijn om hun maandelijkse uitkeringsspecificatie op juistheid te beoordelen.

Dat wringt ernstig voor mensen met wisselende inkomsten. Zij kunnen niet zien of zij te veel uitkering hebben ontvangen en daarmee niet anticiperen op navorderingen van toeslagen en uitkeringen door het teveel opzij te zetten.

Het huidige systeem van aanvullingen is complex door het grote aantal, het nieuwe door de complexiteit van de berekening.

Hierbij een opsomming van de kosten die wij voorzien

- Wij voorzien veel foutieve berekeningen en hoge transactiekosten om de uitkering juist te verstrekken door het UWV.
- Wij voorzien een nog grotere afhankelijkheid van hulpverleners en externe expertise om de juistheid van de uitkering te kunnen beoordelen.
- Wij voorzien extra armoede, omdat veel Wajongers onnodig in armoede worden gehouden door kosten voor het inwinnen van expertise en verrekening.

Wij voorzien een stijging van de criminaliteit omdat deze jongeren hun inkomen niet op een legale manier kunnen verhogen en hen geen perspectief op de arbeidsmarkt wordt geboden.

Effecten van de nieuwe inkomensondersteuning

De vraag is verder of werken werkelijk loont (Casus Kees).

Kees

Kees is 26 jaar en heeft een urenbeperking van 20 uur per week. Hij gaat 20 uur werken (is 50% op grond van de voor hem geldende cao) zijn loonwaarde bedraagt 40%. Kees start in een nieuwe baan en zijn uurloon bedraagt het WML.

Berekening van inkomensaanvulling Kees met voorgestelde formule:

$$(0,7 * G) + (0,3 * G * deeltijdfactor) - I$$

$$G: \text{WML per dag} = € 74,58$$

$$I = 40\% \text{ van } (50\% \text{ WML}) = € 14,92 \text{ per dag}$$

$$(0,7 * €74,58) + (0,3 * €74,58 * 0,5) - €14,92$$

$$(52,21) + (11,19) - 14,92 = € 48,48$$

$$\text{Het dagloon van Kees bedraagt: } I + \text{aanvulling} = €14,92 + €48,48 = €63,40$$

Dat is meer dan het sociaal minimum per dag en minder dan het WML per dag.

$$\text{Per maand levert dit een inkomen op van } 21,75 * €63,40 = €1.378,50 \text{ euro bruto}$$

De hoogte van de Wajonguitkering op grond van 80 tot 100% arbeidsongeschikt bedraagt ongeveer €1.115 euro bruto per maand.

Kees gaat er door te werken dus ongeveer 263 euro bruto per maand op vooruit. Kees moet reiskosten maken om op zijn werk te komen. Deze worden maar deels vergoed. Hij moet 5 zones reizen, dit kost hem 164 euro per maand. Zijn werkgever vergoedt 75% van de kosten voor woon-werkverkeer. Dat betekent dat Kees 41 euro per maand zelf moet betalen.

Als je werk moet lonen definieert dat je meer verdient dan het sociaal minimum dan loont het werk van Kees.

Als je werk moet lonen definieert dat het inkomen minstens het WML bedraagt dan loont werken voor Kees niet.

Als gevolg van zijn urenbeperking zal Kees nooit het WML kunnen verdienen. Ook niet als hij het voor hem maximaal mogelijke aantal uren werkt.

Inkomensachteruitgang

Huidige instrumenten in de Wajong, zoals de Berman regeling, de Maatmanwissel in de oWajong en de voortgezette werkregeling (instrumenten om de door de arbeidsbeperking lagere verdien capaciteit te compenseren) verdwijnen. Hierdoor verdwijnt ook het perspectief om je uit de armoede te werken.

Voor veel cliënten betekent de invoering van de nieuwe formule een potentieel inkomensverlies, omdat alle werkende wajongers die nu meer dan 20% WML verdienen in de voortgezette inkomensregeling van de nWajong een aanvulling van hun loon tot WML ontvangen. Mensen in de nWajong zouden bij ongewijzigde regelgeving vanzelf in deze regeling instromen. Mensen in de oWajong kunnen hiervoor gebruikmaken van de overstapmogelijkheid.

Cliënten die deze aanvulling al ontvangen kunnen een beroep doen op de garantieregeling. Zij die dit recht na 2020 zouden krijgen kunnen ernaar fluiten. Voor hen is de voorgestelde regeling een verslechtering van perspectief, wat in strijd is met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

Mensen met een oWajong zien de mogelijkheid op de maatmanwissel in rook opgaan. Ook voor hen is sprake van een potentiële verslechtering want na 2020 verdwijnt de maatmanwissel. Ook door het verdwijnen van de Bermanregeling geldt een potentiële verslechtering.

De meeste mensen met een urenbeperking die naar vermogen werken kunnen nooit het WML verdienen. De beoogde prikkel om meer te gaan verdienen door meer te gaan werken is voor hen niet van toepassing.

Voor mensen met een urenbeperking of een lagere loonwaarde die afstuderen met een hoge studieschuld is er nauwelijks financieel perspectief.

Werken loont betekent in de voorgestelde inkomensregeling: een inkomen van iets meer dan het sociaal minimum tot maximaal WML (als er fulltime) wordt gewerkt.

Voor mensen in de nWajong die een hbo- of WO-opleiding volgen is de maatmanwissel al verdwenen. Wat dat kan betekenen illustreren we aan de hand van het volgende voorbeeld.

Voorbeeld effect verdwijnen van maatmanwissel.

Jiska (WijStaanOp) studeert notarieel recht. Zij heeft nu een Wajonguitkering in de studieregeling op grond van de nWajong. Als zij is afgestudeerd bedraagt het aanvangssalaris per maand van een startende kandidaat-notaris bij een fulltime dienstverband 2.320 euro bruto per maand.

Jiska heeft een urenbeperking en kan niet meer dan 50% werken. Dat betekent dat haar aanvangssalaris uit arbeid 1.160 euro bruto per maand zou bedragen. Op grond van de voorgestelde inkomensregeling heeft zij nog recht op een aanvullende Wajonguitkering van 326 euro bruto per maand.

Haar totale inkomen, de som van inkomen uit arbeid en de aanvullende uitkering, komt niet boven het WML uit omdat zij niet fulltime kan werken. Als zij nog een beroep kon doen op de maatmanwisseling dan zou zij op grond van haar aanvangsinkomen nog 52% arbeidsongeschikt zijn. Wat tot een aanvullende uitkering ter hoogte van 558 euro bruto per maand zou leiden.

Daarmee zou haar inkomen wel boven het WML uitkomen en is er ook nog groei van inkomen mogelijk. Zelfs als het inkomen van Jiska op basis van fulltime werken 2x WML zou bedragen en zij dus het WML zou verdienen, zou zij als gevolg van de Maatmanwisseling nog een aanvullende uitkering ontvangen ter hoogte van 339 euro bruto.

Garantieregeling

Voor cliënten met reeds verzilverde rechten op grond van de Maatmanwissel in oWajong, de Bermanregeling en een aanvulling tot WML in de voortgezette werkregeling is er een garantieregeling bedacht. Een regeling die de term garantie niet verdient.

De voorgestelde regeling biedt alleen een behoud van rechten bij behoud van werk. Bij verlies van werk verdwijnen de verworven rechten als niet binnen twee maanden werk is gevonden. In de praktijk betekent dit dat de verworven rechten bij verlies van werk verdwijnen. De al eerdergenoemde *UWV Monitor Arbeidsparticipatie 2018* laat zien dat bij verlies van werk de Wajonger gemiddeld genomen pas na een jaar weer werk vindt.

Dat betekent voor mensen met een Maatmanwissel een enorme inkomensachteruitgang maar ook voor mensen met vervallen Breda-rechten is er sprake van een aanzienlijke inkomensachteruitgang. Tot slot gaan ook mensen die recht hebben op een inkomensvoorziening op grond van de voortgezette werkregeling erop achteruit.

Bovendien vervalt bij (meer) arbeidsongeschikt worden het recht op samenloop WIA en Wajong op grond van artikel 51 lid 3 Wajong. Artikel 51 lid 3 Wajong wordt namelijk afgeschaft. Wat, mocht de situatie zich voordoen, zeker voor de mensen die met een hoger Maatmanloon werken, een flinke inkomensachteruitgang kan betekenen. Een (eventuele) inkomensachteruitgang waar men zich ook niet voor kan verzekeren op de particuliere markt.

Rekenvoorbeeld bij verlies van maatmanloon na verloop garantieperiode als wijziging Wajong is ingegaan.

Bedragen zijn op hele euro's afgerond

Margriet

Margriet heeft een urenbeperking. Ze werkt 24 uur per week en heeft 2 banen (Een baan van 18 uur en een baan van 6 uur per week):

Brutoloon baan 1: 910	netto 854	norm salaris 1.922
Brutoloon baan 2: 360	netto 231	norm salaris 2.401

Margriet heeft Maatmanloon en ontvangt daardoor naast haar netto-inkomen uit werk (1.085 euro) nog een Wajong uitkering van 414 euro netto per maand.

Als Margriet na de Wajongwijziging (met ingang 2020) haar werk verliest en niet binnen twee maanden nieuw werk vindt dan verliest zij haar garantie.

Als zij vervolgens weer werk vindt en op basis van haar oude inkomen weer 1.085 euro netto per maand zou gaan verdienen dan heeft zij geen recht meer op aanvullende Wajong uitkering. En dat betekent een **inkomensverlies van 414 euro (27%)**.

Voorstel voor eenvoudige inkomensregeling

De LCR meent dat de inkomensregeling aan een aantal voorwaarden moet voldoen:

- Een vast bedrag per maand (ondanks inkomensschommelingen);
- Alle extra's mogen volledig worden behouden;
- De jonggehandicapten moeten zelf kunnen controleren of hun uitkering juist is;
- Werk moet lonen; dat de inkomensaanvulling het loon minimaal aanvult tot het WML.

De LCR stelt voor de inkomensondersteuning als volgt te berekenen:
Arbeitsongeschiktheidspercentage op basis van cao-basis uurloon per dag* de Grondslag.

Verder stelt de LCR voor de Maatmanwisseling niet af te schaffen in de oWajong en weer te herstellen in de nWajong. Daarbij stellen wij voor de Maatmanwisseling niet alleen kan worden toegepast voor mensen met een afgeronde hbo- of WO-opleiding maar ook voor mensen met een afgeronde Mbo-opleiding en op basis van de waardering van elders verworven competenties (EVC).

De formule voor berekening loonaanvulling ziet er dan als volgt uit voor personen Bij de start in een cao in een aanvangsschaal;

$$(1 - I/G) * G$$

$$G = WML$$

I= cao-basis uurloon (zonder extra's) X het aantal uren op basis van het arbeidscontract. Cao-basis uurloon is loon zonder onregelmatigheidstoeslag, vakantietoeslag, bonus, dertiende maand enz.)

Het totale inkomen bedraagt dan minimaal: $I + (1-I/G) * G$

Na de maatmanwissel

Voor personen die een studie hebben gevolgd en/of opwaartse mobiliteit in de loonschaal doormaken, ziet de formule er als volgt uit:

$$(1 - I/M) * G$$

$$M = \text{Maatman}$$

Maatman wordt berekend op basis van het cao-basis uurloon.

Inkomensaanvulling niet hoger dan de uitkering

Wij begrijpen dat de inkomensondersteuning niet hoger kan zijn dan de maximale uitkering. Daar voorziet de formule in voor alle werknemers die een 'basis' loon hebben van meer dan 30% WML. We stellen voor dat voor hen deze formule geldt.

Voor cliënten die een basisloon hebben wat minder is dan 30% WML stellen wij dat hun inkomsten niet worden verrekend met de uitkering.

Uitbetaling via werkgever

Wij stellen voor dat de compensatie via de werkgever wordt uitbetaald. Waardoor de werknemer zijn volledig arbeidsforfait kan benutten. Deze mogelijkheid wordt ook nu al door UWV geboden. De compensatie voor de loonaanvulling wordt gebaseerd op niet productieve uren.

Voordelen voorgestelde regeling op een rij:

Voor mensen met een urenbeperking of een lagere loonwaarde die afstuderen met een hoge studieschuld biedt deze regeling wel financieel perspectief. Het totale inkomen is, door middel van het hanteren van het Maatmanloon, altijd hoger dan het WML. Ook is inkomensgroei mogelijk door het herhaaldelijk kunnen toepassen van de Maatmanwisseling.

De gepresenteerde systematiek voor de compensatie van improductiviteit door een urenbeperking of een lagere arbeidsprestatie kan ook worden gebruikt voor jonggehandicapten/mensen met een beperking in de Participatiewet. De loonkostensubsidie kan op grond van dit voorstel worden berekend.

Eenvoud en transparantie

Werknemer

- Eenvoudige regeling te controleren door werknemer;
- Weinig administratieve lasten voor werknemer;
- Een loonsverhoging en een hoger loonwaarde loont;
- Extra's (bonus, vakantiegeld, dertiende maand) worden niet verrekend;
- Als onze inkomensregeling wordt toegepast geldt dat Wajong + stagevergoeding het WML bedraagt.

Uitkeringsinstantie

- Eenvoudige regeling, weinig administratieve lasten voor de uitkeringsverstrekken organisaties, omdat er geen verrekeningen plaatsvinden.
- Grote voorspelbaarheid van inkomsten, omdat cao-basis uurloon als uitgangspunt wordt genomen.
- Inkomensaanvulling kan maandelijks vooraf aan de werkgever worden uitbetaald, omdat er geen verrekeningen plaatsvinden.
- Informatie om tot een berekening van de loonaanvulling te komen is vooraf bekend.
- Wisselingen in cao-loon hebben in de regel een periodiek frequentie, aantal mutaties en daarmee fouten is hierdoor beperkt.
- Door de eenvoudige basis (alleen cao-basis uurloon) is de kans op fouten laag.
- Iedereen heeft perspectief op inkomensgroei.
- Door herinvoeren van de maatmanwissel (meerdere malen in het arbeidzaam leven), wordt het verdwijnen van de Bemanregeling deels gecompenseerd.
- De formule geeft uitkeringsinstantie weer discretionaire ruimte bij de bepaling van G.
- Er is geen inkomensgarantieregeling noodzakelijk wat leidt tot een minder complexe uitvoering. Er worden anders verschillende vormen van wetgeving toegepast op delen van de Wajongpopulatie.
- De eenvoudigere berekening leidt tot lagere uitvoeringskosten.
- UWV heeft bij re-integratie en werkhervatting een positief verhaal.

Werkgever

- Beloning en arbeidsvoorwaarden gaan rechtstreeks naar de werknemer.
- Betere liquiditeit doordat inkomenssupplement voorspelbaarder is en maandelijks kan worden gestort.
- Geen extra belasting extra informatie vragen van werknemer om uitkering goed vast te kunnen stellen.
- Een betaling aan de werknemer.
- Geen discriminatie op basis van arbeidsvoorwaarden.
- Duidelijke rolverdeling werkgever, werknemer en uitkeringsinstantie.
- Duidelijke regie werkgeverschap en loopbaanbeleid.

Volgens Edo Paardenkooper Overman (MensenrechtenMens 2018) is de in de wetswijziging voorgestelde inkomensregeling in strijd is met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

4 Regels voor het eindigen van de uitkering in oude en nieuwe Wajong worden gelijk, herleven recht wordt versoepeld(garantieregeling).

Centrale waarde: gelijkheid van kansen op volwaardige participatie

Een centrale waarde in onze samenleving: gelijkheid van kansen op volwaardige participatie van mensen met een beperking in onze maatschappij wordt door middel van deze vereenvoudiging Wajong niet gerealiseerd. Uit de cijfers van de arbeidsparticipatiemonitor blijkt dat dit een collectief goed is wat niet als vanzelf wordt gerealiseerd. Wij verwijzen hierbij ook naar het onderzoek van het SCP naar de arbeidsmarktkansen van mensen met een beperking op de wachtlijst van de WSW.

Compensatie medische/arbeidsongeschiktheidsrisico's

Het wetsvoorstel heeft oog voor het probleem dat regels voor het eindigen van de uitkering mogelijk belemmerend kunnen werken voor mensen met een beperking. Veel beperkingen zijn aangeboren en chronisch. Dat betekent dat, ook na een succesvolle integratie op de arbeidsmarkt, deze beperking later opnieuw kan opspelen. Dat betreft medische risico's. De nieuwe voorstellen bieden een oplossing voor een deel van de knelpunten. Als mensen met een beperking uitvallen wegens toegenomen arbeidsongeschiktheid of door arbeidsbeperkingen op grond waarvan zij ooit in de Wajong kwamen dan wordt hun Wajong hersteld ongeacht hoelang zij al aan het werk zijn. Deze aanpassing is positief.

Onduidelijk

De Wajongers en leden van de raad in onze cliëntentoets vroegen zich af of verlies van werk als gevolg van arbeidsongeschiktheid door een nieuwe oorzaak ook een terugkeer naar een volledige Wajong betekent?!

Onduidelijk is of het herlevingsrecht van de Wajong tot de AOW-gerechtigde leeftijd voor oWajongers die in Wsw-verband werken gehandhaafd blijft, ongeacht de reden waardoor hun werk eindigt.

Resterend probleem

Cliënten die zich volledig uit de Wajong hebben gewerkt en vervolgens na meer dan vijf jaar wegens economische redenen worden ontslagen vallen tussen wal en schip.

Zij komen in de WW, waardoor zij geen hulp kunnen krijgen bij het vinden van werk. Als zij een nieuwe baan vinden en hun werkgever wil loondispensatie of loonkostensubsidie omdat er sprake is van een lagere loonwaarde dan kan deze niet worden verstrekt omdat deze instrumenten niet beschikbaar zijn voor mensen met een WW-uitkering.

Ook de no-riskpolis is niet beschikbaar (zie stroomschema figuur 1) en casus Karin.

De Klankbordgroep Banenafpraak heeft u ook op deze problemen gewezen. Voor hen en de LCR is onduidelijk of deze groep ook een beroep op de levenslange terugvaloptie kan doen gelden.

Karin

Karin is een jonge vrouw met een lichte verstandelijke beperking en een AAW-uitkering.

In de jaren 90 vindt zij werk met behulp van het jobcoachproject in de provincie Utrecht. Zij gaat aan het werk als baliemedewerkster in een kantoorgebouw en verricht verder verschillende verzendklussen van de verschillende organisaties in het gebouw. Karin verdient het WML. Het gaat goed op het werk en in 1997, na vijf jaar werken, wordt de AAW-uitkering van Karin beëindigd.

Niks aan de hand Karin werkt nog altijd naar ieders tevredenheid. Het wordt 2016 en door diverse reorganisatie komt de baan van Karin te vervallen.

Haar werkgever biedt haar ondersteuning aan bij het vinden van ander werk. Haar ondersteuner loopt er tegenaan dat werkgevers Karin alleen in dienst willen nemen als zij loonkostensubsidie of loondispensatie kan krijgen. Maar dat is niet mogelijk met een WW-uitkering. Ook hier volgt een moeizame gang bij UWV. Bij de aanvraag naar arbeidsvermogen wordt, op grond van haar arbeidsverleden, geoordeeld dat zij het Wettelijk minimumloon kan verdienen.

Herleving van haar arbeidsongeschiktheidsuitkering wordt afgewezen.

Werkgevers willen Karin niet in dienst nemen als zij haar het WML moeten betalen.

Switchen in de keten

Met *switchen in de keten* wordt beoogd de belemmering weg te nemen bij de doorstroom van dagbesteding naar beschut werk en van beschut werk naar regulier werk en omgekeerd. Waarbij bij eventuele terugval de Wajonguitkering volledig wordt hersteld.

De voorgestelde verbeteringen voor werkende Wajongers bij terugval als gevolg van toegenomen arbeidsongeschiktheid nemen een deel van de belemmeringen weg. Een ander deel van de belemmeringen moeten echter worden weggenomen door het ministerie van VWS en de gemeente. De vraag is of terugkeer naar dagbesteding in het kader van WLZ of WMO mogelijk is bij terugval. En of een eerder verstrekte PGB voor dagbesteding kan herleven. De vraag is of dit ook geldt als iemand vrijwillig wil stoppen met (beschut) werken omdat betrokkene zijn werk niet passend vindt maar zijn werkgever geen vraagtekens zet bij het functioneren. Aandachtspunt bij *switchen in de keten* is dat ook in dit figuur mensen volledig kunnen uitstromen uit de uitkering (casus Karin, en figuur 2). Als daarna het werk om economische redenen wordt verloren ontstaan er problemen in het kader van *switchen in de keten*. De wijzigingsvoorstellen in de Wajong bieden geen oplossing voor dit eerder al geconstateerde knelpunt.

Conclusie

Behoeftte aan discretionaire ruimte

Het wetsvoorstel heeft oog voor de problemen die ook wij signaleren maar de werkelijkheid is nu eenmaal veel complexer dan uw formule kan vangen.

Wij zien als principieel probleem dat de formule die de inkomensaanvulling regelt alle flexibiliteit uit het systeem haalt.

Niet alle mensen met een beperking zijn tenslotte gelijk.

De discretionaire ruimte die de huidige Maatmanwisseling en de Bredanregeling geven maakt dat er voor werkenden goede inkomensondersteuning mogelijk was en mensen die investeren in zichzelf ook een redelijk perspectief op rendement van de investering kan worden geboden. De nieuwe formule ontbeert deze discretionaire ruimte en vormt een onacceptabele versimpeling van de werkelijkheid.

Het UWV wordt met deze regelgeving in een onmogelijke situatie gebracht, waarbij draagvlak nog verder zal verdwijnen. Er is immers een overgangsregeling die een wassen neus is en die leidt tot een niet aanvaardbare inkomensachteruitgang (tot 27% in ons voorbeeld).

Met dit wetsvoorstel zadelt u de uitvoerende ambtenaren bij voorbaat op met een slecht nieuwsgesprek en ontnemt u mensen met een beperking financieel perspectief.

We hebben gezien dat 29% van de mensen met een beperking en arbeidsvermogen boven het WML verdienen. Dit betreft een fractie van de totale Wajongpopulatie.

Wij hebben in het brede offensief met u van gedachte gewisseld en u gewezen op het gebrek aan banen.

Wij hebben gepleit voor een inclusieve arbeidsmarkt en een inclusietoeslag om werkgelegenheid en kansen te creëren voor mensen met een beperking. Wij pleiten in onze bijdragen voor een investeringsagenda en geen saneringsagenda.

Voor onze analyse maken we een onderscheid in drie soorten risico's:

1. *medische risico's*
2. *Matchingsrisico's*
3. *sociaaleconomische risico's.*

Met deze risico's heeft iedereen op de arbeidsmarkt in beginsel te maken. Voor jongeren/mensen met een beperking is echter sprake van een verhoogd risico en vertonen de risico's een onderlinge relatie. Zo bepaalt de medische beperking in grote mate waar een cliënt aan het werk kan (matchingsrisico) en zijn/haar verdien capaciteit (sociaaleconomische risico's). Voor een deel van hen is jobcreatie, jobcarving en aanbodgericht matchen noodzakelijk. Hoe hoger de verdien capaciteit hoe hoger het perspectief op financiële zelfredzaamheid. Maar hoe groter het risico dat hij/zij na ontslag om economische redenen tussen wal en schip valt (zie stroomschema, figuur 1). Juist deze onderlinge afhankelijkheid betekent voor mensen met een beperking dat zij niet dezelfde kansen hebben en grotere risico's lopen bij verlies van werk door werkloosheid. De baan-baanmobiliteit is complex (aanvraag voorzieningen, meten loonwaarde, toekenning werkgeversvoorzieningen). Daarnaast is, als gevolg van een urenbeperking of lagere loonwaarde, de verdien capaciteit beperkt.

Werken met loondispensatie levert in uw voorstellen met ondersteuning van de Wajong maximaal het WML op en werken met een urenbeperking levert voor de meesten een inkomen onder het WML op. Daarmee biedt uw voorstel voor vereenvoudigde Wajong geen perspectief op financiële zelfredzaamheid.

Met vriendelijke groet,

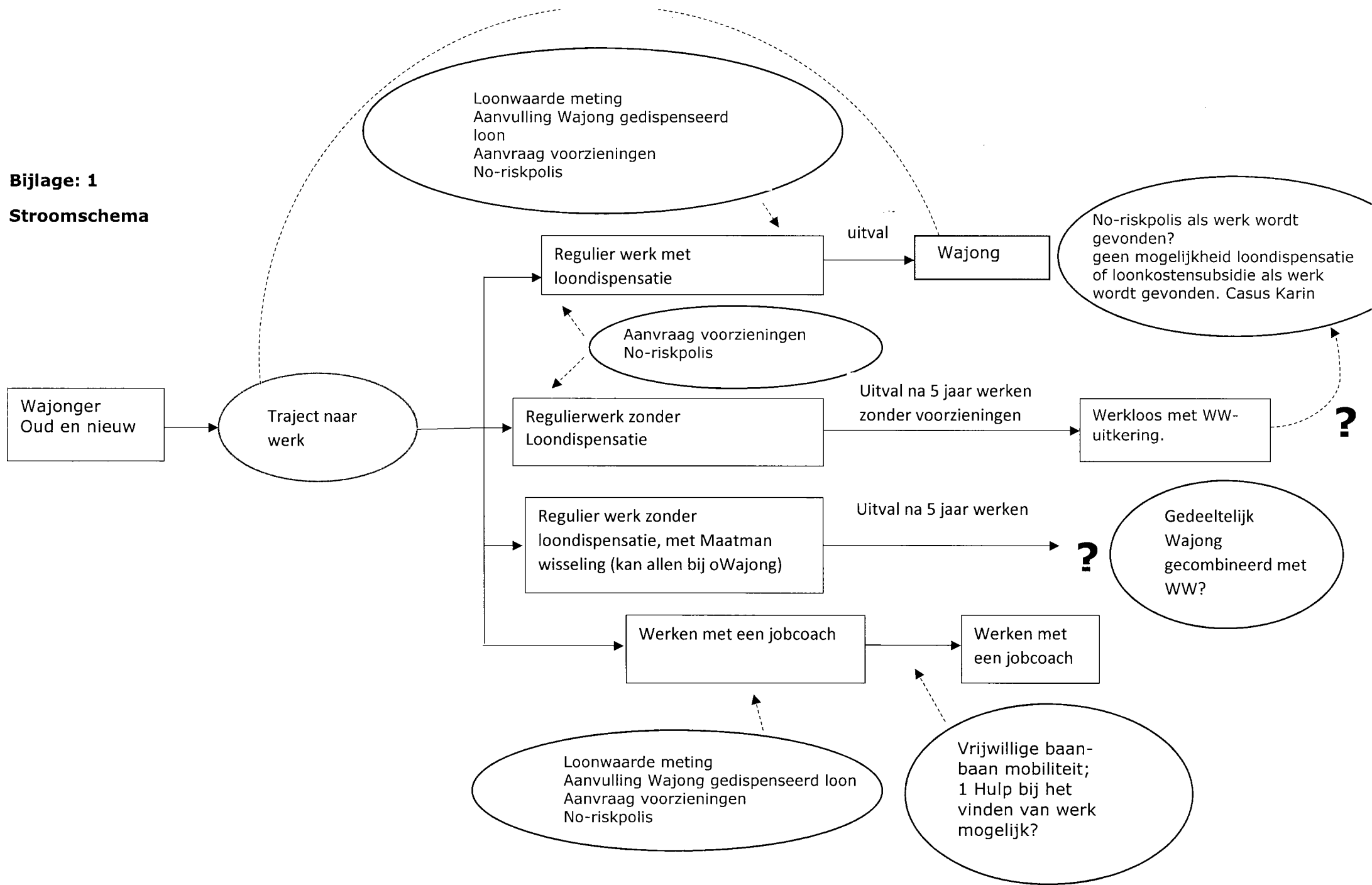

Gerrit van der Meer
Voorzitter

Samenstelling Landelijke Cliëntenraad

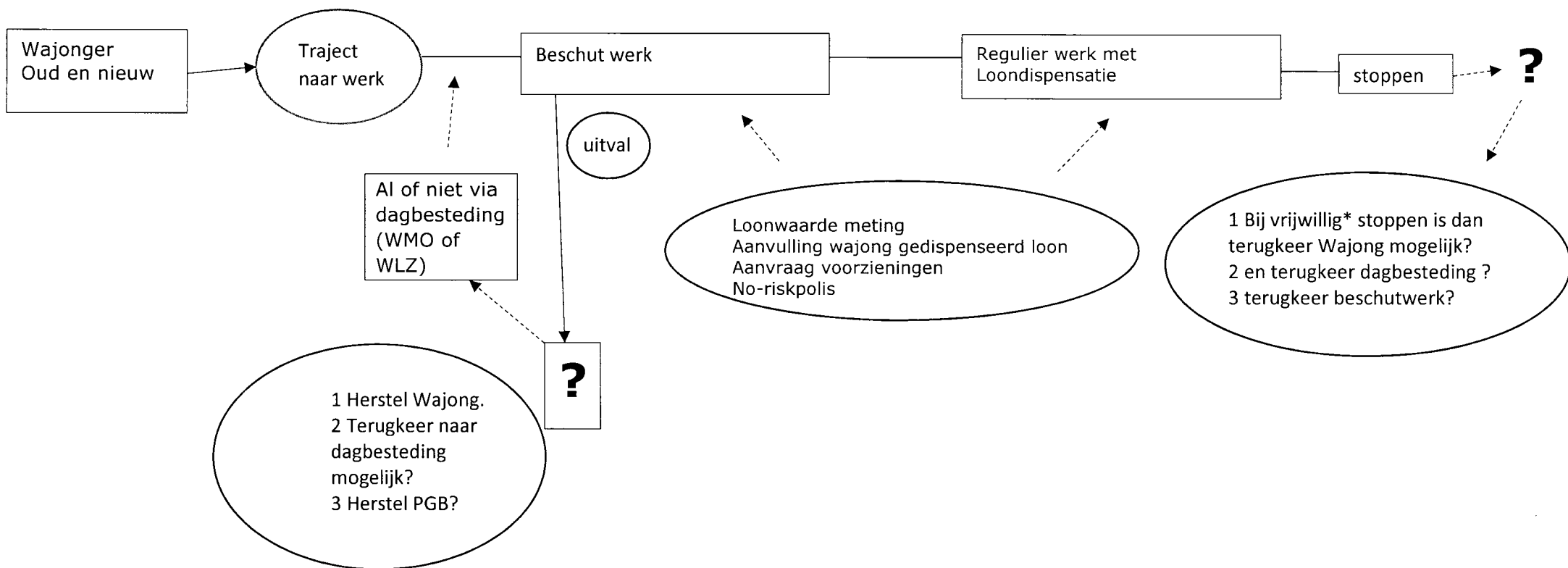
- **Landelijke cliëntenorganisaties:** Vakcentrale voor Professionals/ Christelijk Nationaal Vakverbond (VCP/CNV), Ieder(in) (2 zetels voor het netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte), Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO), Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV, publieke sector), Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV, private sector), Vertegenwoordiger organisaties van Minderheden (SMN, IOT), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid.
- **Vertegenwoordigers van cliëntenraden:** cliëntenraden SVB en UWV.
- **Vertegenwoordigers van de gemeentelijke cliëntenparticipatie:** Mobility, cliëntenraden G4, vertegenwoordiger dak- en thuislozen.

Bijlage: 1
Stroomschema

Bijlage: 2

Switchen in de keten - figuur 2

*Vrijwillig stoppen is: werknemer vindt werk niet passend en wil daarom stoppen (werkgever is wel tevreden).

PostNL

€3,08

Afz. 2509 LK 90405

NEDERLAND

20.12.2018

NetSet RN 824355

Landelijke
Clëntenraad
zeggenschap in werk en inkomen

Landelijke Clientenraad, Bezuidenhoutseweg 60, 2594 AW Den Haag

Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. de Staatssecretaris
Mevrouw T. van Ark

Postbus 90801
2500 LU Den Haag

